تازه‌های اقتصاد
شنبه ۲۷ تیر ۱۴۰۵ شماره ۷۷

جنگ بانک مرکزی با ناترازی وارد فاز سخت‌گیرانه شد

(صفحه ۲)

نرخ سود پایین همیشه به نفع اقتصاد نیست

(صفحه ۳)

بررسی سهم ریسک سیاسی و سیاست‌گذاری اقتصادی در قیمت دلار

فشار جنگ بر بازار ارز

نوسانات ارزی طی سالیان متمادی، بخشی جدایی‌ناپذیر از اقتصاد ایران بوده است. این نوسانات که تقریبا بر همه شئون زندگی مردم اثر داشته، دارای پیچیدگی‌های فراوان است و همین پیچیدگی‌ها بستری شده است تا برخی اظهارنظرها از چارچوب کارشناسی خارج شده و تحلیل‌های اقتصادی را با تخریب‌های سیاسی بیامیزد. مرتبط کردن صد درصدی نوسانات نرخ ارز در ۱۸ ماه گذشته با عملکرد بانک مرکزی یکی از این موارد است که بسیاری از حقایق را نادیده می‌گیرد. حقایقی که با بررسی مهم‌ترین تحولات سیاسی، نظامی و امنیتی در این بازه زمانی و به طور خاص، دو جنگ نظامی تمام عیار، آشکار می‌شود.

تا پیش از آغاز جنگ ۱۲روزه، بازار ارز ایران از پیش با مجموعه‌ای از فشارهای اقتصادی روبه‌رو بود. تورم مزمن، رشد نقدینگی، محدودیت انتقال درآمدهای ارزی، تحریم، کسری بودجه و نگرانی از آینده مذاکرات، تقاضا برای دارایی‌های امن را بالا نگه داشته بود. داده‌های تاریخی بازار نشان می‌دهد قیمت دلار آزاد در چهارم خرداد ۱۴۰۴ حدود ۸۲ هزار و ۸۰۰ تومان بود و در آخرین روز پیش از حمله، یعنی ۲۲ خرداد، در محدوده ۸۳ هزار و ۵۳۵ تومان قرار داشت. این رشد محدود نشان می‌داد بازار اگرچه پیش از جنگ نیز آرام نبود، اما هنوز وارد وضعیت شوک نشده بود.

یادداشت روز

راهکاری برای تثبیت ارزی، مهار تورم و نجات اقتصاد ملی

جعفر قادری
نائب رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس

در تحلیل نوسانات ارزی، تورم مزمن و بی‌ثباتی‌های اقتصادی ایران، معمولاً تحریم‌ها به عنوان مهم‌ترین عامل معرفی می‌شوند. هرچند نمی‌توان نقش محدودیت‌های خارجی را نادیده گرفت، اما واقعیت آن است که بخش مهمی از این مشکلات ریشه در ساختار داخلی اقتصاد و به‌ویژه ضعف نظام مالی کشور دارد.

اقتصاد ایران طی دهه‌های گذشته نتوانسته ابزارهای مطمئن و کارآمدی برای حفظ ارزش دارایی‌های مردم فراهم کند. در چنین شرایطی، شهروندان و سرمایه‌گذاران برای محافظت از قدرت خرید خود، ناگزیر به بازارهایی پناه می‌برند که نقش «پناهگاه سرمایه» را ایفا می‌کنند؛ بازارهایی نظیر زمین، مسکن، طلا، ارز، خودرو و سایر دارایی‌های سرمایه‌ای.

این رفتار از منظر فردی کاملاً عقلایی است، اما در سطح کلان اقتصادی پیامدهای سنگینی به همراه دارد. نتیجه این روند، حبس بخش بزرگی از نقدینگی کشور در دارایی‌های غیرمولد، افزایش قیمت دارایی‌ها، تشدید تورم، کاهش سرمایه‌گذاری مولد و تضعیف ظرفیت تولید ملی است؛ بنابراین مسئله اصلی اقتصاد ایران کمبود نقدینگی نیست؛ بلکه فقدان سازکارهایی است که بتواند نقدینگی را از فعالیت‌های غیرمولد به سمت سرمایه‌گذاری‌های مولد و اشتغال‌آفرین هدایت کند.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

پرداخت ۲.۵ همت خسارت به آسیب‌دیدگان جنگ رمضان

مانع مالیاتی واردات بدون انتقال ارز کالاهای اساسی برداشته می‌شود

رشد ۷۴ درصدی تسهیلات پرداختی شبکه بانکی در بهار ۱۴۰۵

ظرفیت انبارهای کالای اساسی بندر کاسپین تکمیل شد

جنگ بانک مرکزی با ناترازی وارد فاز سخت‌گیرانه شد

بیراه نیست اگر ناترازی را آفت جان این سال‌های اقتصاد ایران بنامیم. پدیده‌ای که وقوع و بروز آن در حوزه‌های مختلف از انرژی و بودجه گرفته تا نظام بانکی تبعات متعددی به همراه داشته و اکنون در بخش‌های متنوع اقتصاد به یکی از اصلی‌ترین دستورکارهای مدیران تبدیل شده است. شاید بر همین اساس هم بود که عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی در اولین اظهارات و اقدامات خود رسیدگی به این مسئله را در دستور کار قرار داد. وی که دی ماه سال گذشته بار دیگر به صندلی ریاست بانک مرکزی تکیه زد در نخستین اظهارنظر خود پس از انتصاب، مهار تورم را مهم‌ترین مأموریت بانک مرکزی دانست و گفت: بخش قابل توجهی از تورم موجود، ریشه در کسری بودجه دولت و ناترازی بانک‌ها دارد.

همتی در ادامه با اشاره به وضعیت شبکه بانکی کشور، برخورد با ناترازی بانک‌ها را یکی از محورهای اصلی برنامه‌های خود عنوان کرده و خاطرنشان کرد: اجازه نخواهیم داد بانک‌های ناتراز با افزایش تسهیلات یا جذب سپرده، ترازنامه خود را بزرگ‌تر کنند.

برهمین اساس هم بود که همتی بهمن ماه سال گذشته در نخستین اقدام جدی در دوره مدیریتی جدید خود، برای مهار ناترازی بانک‌ها، سقف انتقال در سامانه ساتنا شش بانک ناتراز را محدود کرد تا بدین ترتیب جلوی اضافه برداشت این بانک‌ها گرفته شود. البته حدود چهار روز پس از این رویکرد در روز دوم اسفند ماه اعلام شد: «شش بانکی که طی روزهای گذشته از سوی بانک مرکزی با محدودیت در انجام تراکنش‌های ساتنایی روبرو شده بودند، با ارائه تعهدات لازم به بانک مرکزی، بار دیگر بدون محدودیت به این سامانه دسترسی پیدا کردند.»

ناترازی بانکی زمانی شکل می‌گیرد که ترکیب دارایی‌ها و بدهی‌های بانک‌ها به گونه‌ای باشد که بانک در عمل با کمبود منابع نقد مواجه شود. در چنین شرایطی بانک‌ها برای تأمین نقدینگی به منابع بانک مرکزی یا بازار بین‌بانکی متکی می‌شوند. این وابستگی، به‌ویژه زمانی که به شکل اضافه‌برداشت از بانک مرکزی بروز می‌کند، می‌تواند به افزایش پایه پولی و در نهایت رشد نقدینگی منجر شود.

تابستان و دلهره جان باختن کارگران از گرما

منابع خبری این روزها به کرات از کشته شدن بیش از ۱۱ هزار نفر در گرمای اروپا خبر داده‌اند نکته جالب اینکه هفته گذشته جدولی از گرم‌ترین شهرهای جهان که اغلب دمای بالای ۵۰ درجه داشتند منتشر شد و دراین میان هفت شهر از خطه جنوب ایران در لیست بودند.

واقعیت آن است که طی سال‌های اخیر اگرچه ممکن است تمام موارد در رسانه‌ها مطرح نشده باشد اما در ایران نیز عده‌ای بر اثر گرمازدگی راهی بیمارستان‌ها شده و حتی در مواردی جان خود را ازدست داده‌اند. نمود این وضعیت نیز در میان کارگران صنایع بویژه صنعت نفتی‌ها که در جنوب فعالیت دارند بیشتر است.

اعلام آمار مرتبط با کشته شدن کارگران بطور معمول باید از سه مجرای سازمان تامین اجتماعی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی یا پزشکی قانونی منتشر شود و در سال‌های گذشته همواره جای آمارهای دقیق و متقن در این زمینه خالی بوده و تنها بر اساس اخباری که موردی منتشر شده‌اند می‌توان به قضاوت در این باره پرداخت.

بطور مثال بیستم مرداد ماه سال گذشته یک کارگر در پالایشگاه پارس جنوبی و دیگری در پتروشیمی بندر امام، هر دو در یک روز جان خود را بر اثر گرمازدگی از دست دادند. یک کارگر هم در همان روز راهی بیمارستان شد. کمی قبل‌تر، در ۲۵ تیرماه، کارگر دیگری در دزفول حین انجام کار در ماشین دچار گرمازدگی شد و جان داد؛ حتی در تهران نیز خبر فوت یک راننده تاکسی بر اثر گرما را داشتیم. با این وجود، آمار دقیقی از مرگ کارگران بر اثر گرمازدگی در دست نداریم و آنچه در رسانه‌ها منتشر می‌شود، احتمالا کمتر از چیزی است که در واقعیت اتفاق می‌افتد.

طبق اخبار رسمی، از ابتدای تابستان ۱۳۹۵ تا ابتدای شهریور سال گذشته، ۱۲ کارگر ساختمانی و صنعت فلزکاری و نفت و گاز در استان‌های خوزستان، بوشهر و هرمزگان به دلیل گرمازدگی در زمان کار، فوت کرده‌اند.

البته چنانچه اشاره شد این آمار قطعی نیست؛ تابستان هر سال، در استان‌های جنوبی تعداد زیادی از کارگران دچار گرمازدگی می‌شوند، تعدادی از کارگران به دلیل افت هوشیاری ناشی از گرمازدگی، دچار حوادث منجر به قطع عضو و نقص عضو و معلولیت می‌شوند، تعدادی نیز به دلیل شدت گرمازدگی، دچار ایست قلبی تنفسی می‌شوند و جان می‌بازند.

کدام شرکت‌ها پردرآمدترین سهام خودرویی هستند؟

واکاوی ۳۴ نماد از پرمعامله‌ترین گروه بورسی

گروه خودرو و ساخت قطعات یکی از بزرگ‌ترین، اثرگذارترین و پرمعامله‌ترین گروه‌های بازار سرمایه ایران به شمار می‌رود. شرکت‌های این گروه در حوزه تولید خودروهای سواری و تجاری، ساخت قطعات و مجموعه‌های فنی و همچنین ارائه خدمات مرتبط با صنعت خودرو فعالیت می‌کنند.

این گروه از نظر ارزش بازار، تعداد شرکت‌ها و گستردگی سهامداران، جایگاه مهمی در بورس و فرابورس دارد و به دلیل شناوری بالای سهام بسیاری از نمادهای آن، همواره از حجم معاملات روزانه قابل توجهی برخوردار است.

گروه خودرو معمولاً واکنش سریعی به تحولات سیاسی و اقتصادی دارد؛ به‌گونه‌ای که اخبار مرتبط با نرخ ارز، سیاست‌های قیمت‌گذاری دولت، مذاکرات بین‌المللی و تصمیمات کلان اقتصادی می‌تواند به سرعت بر روند معاملات و قیمت سهام این صنعت اثر بگذارد.

از مهم‌ترین مزیت‌های سرمایه‌گذاری در این گروه می‌توان به نقدشوندگی بالا، حجم قابل توجه معاملات، ظرفیت رشد در دوره‌های رونق اقتصادی و حساسیت بالای آن نسبت به اخبار و تحولات سیاسی و اقتصادی اشاره کرد.

در مقابل، قیمت‌گذاری دستوری، زیان انباشته برخی شرکت‌های بزرگ، بدهی‌های سنگین، وابستگی به واردات قطعات و نوسانات نرخ ارز از مهم‌ترین ریسک‌های پیش روی صنعت خودرو محسوب می‌شوند.

چشم‌انداز این صنعت نیز به عواملی همچون اصلاح نظام قیمت‌گذاری، کاهش زیان انباشته، افزایش تولید، نوسازی خطوط تولید، توسعه صادرات، ثبات نرخ ارز و بهبود روابط تجاری بین‌المللی وابسته است. در صورت اجرای اصلاحات ساختاری، صنعت خودرو می‌تواند از ظرفیت رشد قابل توجهی برخوردار شود؛ اما در صورت تداوم قیمت‌گذاری دستوری و افزایش هزینه‌های تولید، فشار بر سودآوری شرکت‌ها ادامه خواهد داشت.

معاون اسبق نظارت بانک مرکزی مطرح کرد

نرخ سود پایین همیشه به نفع اقتصاد نیست

حمید تهرانفر؛ معاون اسبق نظارت بانک مرکزی در تشریح نقش نرخ سود بانکی در اقتصاد، با اشاره به کارکرد این متغیر کلیدی در سیاست‌گذاری پولی اظهار کرد: نرخ سود یا همان قیمت پول از مهم‌ترین ابزارهای بانک مرکزی برای مدیریت متغیرهای کلان اقتصادی به‌شمار می‌رود و می‌تواند بر روند تقاضای پول، حجم نقدینگی و در نهایت سطح تولید اثرگذار باشد.

وی گفت: در اقتصادهای پیشرفته و مبتنی بر سازکار بازار، نرخ بهره معمولا تابعی از عرضه و تقاضای وجوه است به‌گونه‌ای که با افزایش تقاضا برای پول نرخ بهره نیز افزایش می‌یابد و بالعکس؛ این سازکار به بانک مرکزی اجازه می‌دهد تا از طریق تغییر نرخ‌های سیاستی، اقتصاد را در مسیر مطلوب هدایت کند.

تهرانفر افزود: در شرایطی که بانک مرکزی قصد تحریک فعالیت‌های اقتصادی را داشته باشد با کاهش نرخ بهره، هزینه تامین مالی را کاهش داده و انگیزه سرمایه‌گذاری و تولید را افزایش می‌دهد در مقابل افزایش نرخ سود با هدف مهار تورم و کنترل نقدینگی به‌کار گرفته می‌شود؛ چراکه بالا رفتن قیمت پول، تقاضا برای دریافت تسهیلات را کاهش می‌دهد.

وی در ادامه با اشاره به تاثیر نرخ سود بر نقدینگی تصریح کرد: زمانی که نرخ سود افزایش می‌یابد، بخشی از تقاضای سفته‌بازانه برای پول کاهش پیدا می‌کند و افراد ترجیح می‌دهند منابع خود را در قالب سپرده‌های بانکی نگهداری کنند. این موضوع به کنترل رشد نقدینگی کمک می‌کند، هرچند ممکن است در کوتاه‌مدت با نارضایتی برخی فعالان اقتصادی مواجه شود.

> " وقتی نرخ سود افزایش میابد،تقاضای سفته بازان کاهش پیدا می‌کند و افزاد منابع خود را در قالب سپرده به بانک ها می سپارند "

معاون اسبق نظارت بانک مرکزی در رابطه با مفهوم اصلاح نرخ سود نیز توضیح داد: منظور از اصلاح نرخ سود، نزدیک کردن آن به واقعیت‌های اقتصادی و شرایط بازار است. در بسیاری از کشورها نرخ بهره از طریق تعامل عرضه و تقاضا تعیین می‌شود، اما در اقتصاد ایران این نرخ عمدتا به‌صورت دستوری و از سوی نهادهای سیاست‌گذار مانند شورای پول و اعتبار تعیین می‌شود.

وی گفت: تعیین دستوری نرخ سود، بدون توجه به متغیرهای بنیادین اقتصاد، می‌تواند پیامدهای ناخواسته‌ای به همراه داشته باشد، برای مثال کاهش غیرواقعی نرخ سود ممکن است به خروج منابع از شبکه بانکی و ورود آن به بازارهای دارایی منجر شود که این امر خود می‌تواند به افزایش تورم دامن بزند.

سیاست‌گذاران دهلی‌نو نگران ثبات اقتصادی هستند

رشد هند در گروی ۳ ریسک اصلی

هند در سال ۲۰۲۶ همچنان عنوان یکی از سریع‌الرشدترین اقتصادهای جهان را حفظ کرده است، اما نگاهی دقیق‌تر به شاخص‌های کلان این کشور، نشان‌دهنده شکل‌گیری «ریسک‌های سیستماتیک» جدیدی است.

اگرچه پیش‌بینی‌های نهادهای بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول، رشد اقتصادی هند را برای سال تقویمی ۲۰۲۶ حدود ۷ درصد برآورد کرده‌اند، اما آنگونه که بلومبرگ اشاره می‌کند، این رشد در سایه سه چالش ساختاری قرار دارد که سیاست‌گذاران در دهلی‌نو را به احتیاط واداشته است. این گزارش به بررسی ریسک‌هایی می‌پردازد که ثبات اقتصادی هند را در ماه‌های پیش‌رو هدف قرار داده‌اند.

نخستین زنگ خطر برای دهلی‌نو، بازگشت تورم به سطحی فراتر از هدف‌گذاری بانک مرکزی است. طبق اطلاعیه رسمی وزارت آمار و اجرای برنامه هند، نرخ تورم خرده‌فروشی (CPI) در ژوئن ۲۰۲۶ به ۴/۳۸ درصد رسید. این رقم برای نخستین بار در حدود یک‌سال‌ونیم گذشته از هدف ۴ درصدی بانک مرکزی هند عبور کرد.

تحلیل‌گران بر این باورند که این روند، فشار مضاعفی بر قدرت خرید خانوارها وارد کرده است. خبرگزاری رویترز در گزارش خود به این عبور از هدف تورمی اشاره کرده و آن را نشانه‌ای از پایانِ دورانِ تورم آرام برای اقتصاد هند دانسته است. تداوم این روند می‌تواند بانک مرکزی هند را مجبور به بازنگری در سیاست‌های پولی و احتمالا اتخاذ رویکردی انقباضی‌تر کند.

دومین ریسک بزرگ، وابستگی شدید ساختاری هند به واردات انرژی است. هند که بخش قابل‌توجهی از نفت خام مورد نیاز خود را از بازارهای جهانی تامین می‌کند، به شدت در برابر نوسانات قیمت نفت خام و اختلال در زنجیره‌های تأمین انرژی آسیب‌پذیر است.

بازار جهانی روغن زیتون از مرحله بحران حاد خارج شد

خیز «طلای مایع» به دوران اوج

بازار روغن زیتون در سال‌های ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۴ یکی از سخت‌ترین دوره‌های تاریخ معاصر خود را پشت سر گذاشت. کاهش شدید تولید در جنوب اروپا، افزایش هزینه‌ها، جهش قیمت‌ها و نگرانی مصرف‌کنندگان، این محصول را از یک کالای روزمره به نمادی از بحران اقلیمی و فشار بر زنجیره غذایی تبدیل کرد.

اکنون، در میانه سال ۲۰۲۶، شواهد از آن حکایت دارد که بازار از فاز آشفتگی حاد خارج شده و به سمت تعادل حرکت می‌کند. با این حال، این تغییر صرفا یک بازگشت ساده به وضعیت عادی نیست؛ بلکه مرحله‌ای تازه است که در آن بهبود تولید، افت قیمت، تغییر رفتار مصرف‌کننده و تهدید مداوم تغییرات اقلیمی هم‌زمان در حال شکل دادن به آینده بازار هستند.

شرکت اسپانیایی دئولئو، بزرگ‌ترین شرکت روغن زیتون جهان، اعلام کرده که چرخه بی‌ثباتی شدید سال‌های ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۴ «به‌طور قطعی» پایان یافته است. به گفته «کریستوبال والدس» مدیرعامل این شرکت، بارش‌های مناسب‌تر در کشورهای تولیدکننده اصلی، به‌ویژه اسپانیا، باعث شده چشم‌انداز برداشت پیش رو بهتر شود و عرضه جهانی به وضعیت متوازن‌تری نزدیک شود.

معجزه‌ای در کار نبود

تورم آرژانتین چگونه از ۲۵ به ۲ درصد رسید؟

جست‌وجوی منشأ تورم‌های سه‌رقمی آرژانتین در شوک‌های مقطعی یا افزایش قیمت چند کالا، مسیری جز بیراهه نیست. نگاهی به تاریخ اقتصادی این کشور نشان می‌دهد بخش مهمی از تورم، حاصل سال‌ها توسل دولت‌ها به بانک مرکزی برای تأمین کسری بودجه بوده است. از سوی دیگر، اتکای تأمین ارز به صادرات کشاورزی، اقتصاد آرژانتین را در چرخه‌ای معیوب از کمبود ارز، کاهش ارزش پزو و تورم گرفتار کرده بود. دولت‌ها برای مهار این روند بارها به کنترل قیمت و دستمزد، تثبیت نرخ ارز و تغییر سیاست‌های پولی روی آوردند؛ اقداماتی که برای مدتی از سرعت تورم می‌کاستند، اما ناترازی‌های اصلی اقتصاد را برطرف نمی‌کردند. تداوم این وضعیت به ابرتورم سال‌های ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ و در نهایت به نکول بدهی و فروپاشی اقتصادی سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ انجامید.

ویدیو

